

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 27, nr. 4 (december 2011)

Van de voorzitter

Het laatste voorwoord in De Kroezeboom van 2011.

Het is, als ik dit schrijf, prachtig zonnig weer op maandag 31 oktober.

De Kroezeboom komt pas in december maar de redactie verwacht voor 1 november de kopij. Zo zie je maar weer dat alles zijn tijd nodig heeft.

Als het naar het eind van 2011 gaat, denk je bij jezelf, wat zou het mooi zijn als Old Reurle nog tot 500 leden zou kunnen komen. Het wil nog niet lukken. Misschien kunnen de lezers ons nog helpen. Wij moeten nog 13 nieuwe leden hebben en dat zijn er niet erg veel.

Het zou een prachtige start zijn voor 2012.

Iedereen heeft natuurlijk gelezen dat "onze Koninklijke Muziek Vereniging " Sophia's Lust" 150 jaar bestaat. Zij brengen een Jubileum boek uit en daaraan hebben 2 leden van ons aan meegewerkt te weten Bert Kettelerij en Leo Besselink. Zij hebben daar veel tijd aan besteed.

Veel werk, maar dankbaar werk. Dat kunt u zien als u het boek koopt. Met heel veel foto's van oude bekenden. Wij zeggen: Doen.

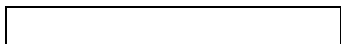
In de vorige Kroezeboom stond het winter programma. Hierin is een fout geslopen, de avond in februari is niet 9 maar woensdag 8 februari. Even noteren graag.

De voorspellingen zijn dat we een strenge winter krijgen Maar ja, het zijn maar voorspellingen. Zeker is dat wij naar het eind van 2011 gaan en daarom wens ik iedereen nu al:

PRETTIGE KERSTDAGEN EN EEN
VOORSPOEDIG EN GEZOND 2012

Tot de volgende keer.
Met vriendelijke groet,
Dinant Chr. Weenk.

H

Schenkeningen aan Old Reurle

Oude werktuigen

Ook de afgelopen periode hebben weer diverse mensen oude werktuigen en gereedschap geschonken of in bruikleen gegeven aan Old Reurle waarvoor onze hartelijke dank.

Fam. J. Rouwenhorst (autoschade) te Ruurlo, tractor merk Holder, bouwjaar 1950.

Mw. Wassink te Ruurlo, doodshemd en goudse stenen pijpen.

Fam. Penterman te Vorden, Keulse potten, een radio ±1950, naaimachine en diverse huishoudelijke artikelen.

De Achterhoekse Folklore Dansers afdeling Ruurlo, een knipmuts.

Fam. J. Wentink te Ruurlo, kamerlamp een blauwe kiel en molton ondergoed.

Fam. H. Ribbers te Ruurlo, keukenlamp en een schilderij.

Mw. Lievestro te Ruurlo, een zelfgemaakte tabaksnijder.

En ook zijn er in deze periode weer zeer veel gebruiks voorwerpen door de onderhouds ploeg zelf ingebracht.

Ook hiervoor onze hartelijke dank,

Henk Klein Brinke.

Boeken

Van de fam. Snijders mochten wij 3 boeken ontvangen, voor onze bibliotheek.

Er op of er onder

Gegevens over de bezettingstijd Het verzet en de bevrijding, verzameld en geordend door W.P. Nederkoorn en G.J.B. Stork.

Achterhoeks boerenleven het gehele jaar rond

Geschreven door meester H.W. Heuvel.

Achter Rijn en IJssel

Zwervend door Achterhoek en Liemers, geschreven door G.J. Vos.

Hiervoor onze hartelijke dank.

Rectificaties

In de vorige Onder d'n Kroezeboom stond het winter programma, hierin is een fout geslopen, de avond in februari is niet 9 maar woensdag 8 februari.

Reisje

Ons leek het wel leuk om het jaarlijkse uitstapje te maken naar het Openluchtmuseum in Arnhem op 31 mei 2012. De kosten zullen ongeveer € 48,00 per persoon zijn. Daarbij is alles inbegrepen, zoals entree, reiskosten, onbepaald koffie/thee met één keer gebak, uitgebreide koffietafel met soep, brood, warm beleg, salade, vleeswaren en allerlei dranken.

Graag horen we van u of u dit wat lijkt of misschien heeft u andere suggesties. We zien uw reacties gaarne tegemoet. Voor adres, telefoon en @mail zie colofon.

Ina Hummelink en Jannie Schepers.

Annie Cactus

Neem uw gezin/vrienden eens mee voor een gezellig en leerzaam uitstapje naar het Familie Park Cactus Oase.

U heeft dan als lid op vertoon van een bewijsje, die u bij het bestuur van Old Reurle of Henk Klein Brinke kunt verkrijgen, gratis toegang t/m 31-12-2012.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 1 is voor 1 februari 2012.

U kunt het verzenden naar: braakhekewh84@gmail.com of voor het adres zie

de colofon. Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten. Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Kunstmoeder voor het opfokken van kuikens

Dit keer uit de verzameling van oude werktuigen in de “Cactus Oase”; de kunstmoeder. Deze stamt nog van voor 1940 uit de tijd dat er nog geen elektriciteit was op het platteland.

Kunstmoeder (blauwe kist met raampjes) en kuikenkachel.

Broedmachine met twee eierkisten erop.

Rechts nog een droogvoederbak voor kippenvoer.

De schenker dhr. H.J. Halfman vertelde mij er het volgende over: “Vroeger kocht je geen kippen aan of tegen de leg, maar eendagskuikens. Bij ’t spoor (de kleine Former) kon je de kuikens bestellen en deze betrok ze weer van broederij Garrit-

sen. Dit werd in het voorjaar gedaan als de kou voorbij was. Als je dan geluk had legden ze nog voor de winter eieren. De kuikens moesten echter de eerste weken wel warm gehouden worden, daarvoor kwamen ze eerst in de stal bij de koeien in

de kunstmoeder. Na een paar dagen wanneer ze al wat meer weerstand hadden opgebouwd gingen ze met kunstmoeder en al naar het kippenhok. Na zo'n drie weken, afhankelijk van het weer, zette je aan de voorkant het klepje los en maakte ervoor een trapje van stenen waarover ze dan uit en in de kunstmoeder konden komen. Dan werd ook al spoedig de kunstmoeder overbodig. Bij mooi weer konden ze dan ook al vlug naar buiten via het hoender gat als ze dat wilden maar vaak moest je ze dat eerst nog wel wijzen. Deze kunstmoeder is tot $\pm$ 1955 in gebruik geweest, toen koste een hennenkuiken zo'n 0,15 tot 0,20 cent een haantje maar een paar centen.

Hoe werkt zo'n kunstmoeder?

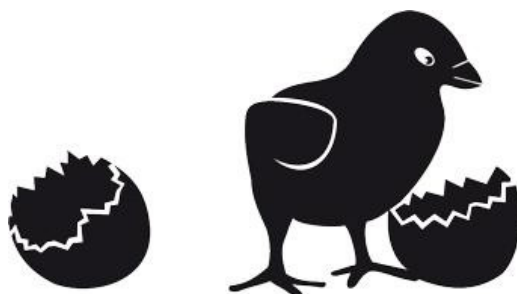
De kuikens kunnen in de hele kist over de plankenvloer met strooisel lopen. Waar de verhoging van de kist zit is bovenin een beluchtings schuif en op halve hoogte binnenin een frame aangebracht waarin een flink waterreservoir ligt. Naar de zijkant gaat een pijpje waardoor aan de buitenkant van de kist het te koude water deels of helemaal af werd getapt. Bovenop het reservoir zit ook een pijp door het deksel heen waardoor je met behulp van een trechter daar kokend water, zo van het fornuis, ingoot. Het reservoir werd bovenop en opzij afgedekt met jute zakken. Isolatie materiaal was er immers nog niet. Zo straalde het reservoir een heerlijke

warmte naar onderen uit en de kuikens regelden het zelf verder door dichter of verder van het reservoir vandaan te gaan. Maar het water koelde natuurlijk wel af zodat je nogal eens naar het hok moest met kokend water, overdag was dat niet zo erg maar s 'nachts moest dat natuurlijk ook en dan moest eerst het fornuis weer opgestookt worden en voor dat het water dan weer kookte was je zelf koud en door de slaap heen.

Nog een oude kunstmoeder is een klein kolenkacheltje, zie foto, waarop een ronde kap past. Deze hoefde je maar enkele keren per dag te vullen met eierkolen of cokes. Op enige afstand van het kacheltje, naar gelang de leeftijd van de kuikens, stond een ring van karton zodat de kuikens niet in het hok konden verdwalen en dan koud zouden worden.

Daarna kwamen de elektrische verwarmingskappen eerst met spiralen en later met kooldraad lampen van verschillende sterktes waardoor je het een beetje kon regelen. Daarna kwam de Thermedo een vierkante kap met 3 spiralen. 1 van 250 watt en 2 van 500 watt, daarmee kon je de temperatuur aardig goed regelen. Het was echter wel duur in het gebruik. Nog beter werd het toen de thermostaat kwam. De "clou" bij de opfok van kuikens is; dat ze niet op een hoop moeten gaan zitten. Ze drukken zich dan dood of krijgen zuurstof gebrek.

W.H. Braakhekke.

Verhalen uit de oude doos(2)

Briefwisseling met Reurlse emigranten rond 1900

Petra Vanger-Meulenkamp, kleindochter van tante Pietje, vertelde ons onlangs dat ze nog fotomateriaal en brieven bezit uit de nalatenschap van haar oma.

Deel 2 behandelt enkele antieke emigrantenbrieven van de familie Meulenkamp.

Arjen van Gijssel

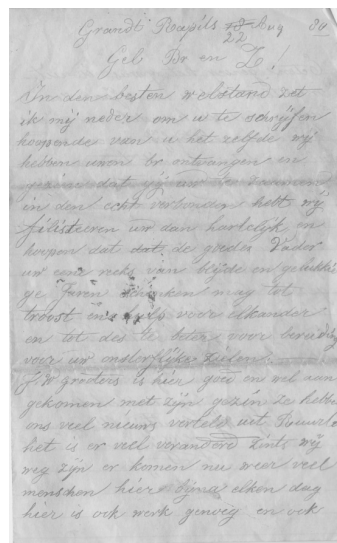
De zus van tante Pietjes schoonvader, Sientje Meulenkamp, woonde eind 19^e eeuw met haar man in Amerika. Het emigrantenpaar beproefde daar zijn geluk in de landbouw, zoals kennelijk meer Ruurloërs in die tijd deden, met succes. Er werd in de familie wel over gesproken dat als er ooit geld nodig was, het schip met geld kon worden verwacht van Sientje uit Amerika. Maar die boot kwam nooit aan. Er is wel een kostelijke brief van 22 augustus 1880 bewaard gebleven van Sientje en haar man, ter gelegenheid van

het huwelijk van tante Pietjes schoonmoeder. Sientje Meulenkamp schrijft daar in heel vroom en bijna 'poesiealbum-achtig':

"want welgelukzalig is een ieder die den Heere vreest en in zijn wegen wandelt want gij zult eten den arbeid uwer handen." En: "niets zal uw welvaart stuiten, uw kroost zal blij en frisch, als groen olijvenspruiten, versieren uwen disch". En: "dit lot is u beschooren zo gij met diep ontzag naar 's Heeren wet blijft hooren".

Sientje Dijkman-Meulenkamp

Brief J. Dijkman uit Grand Rapids, VS, 1880

Haar Man, J. Dijkman is een stuk praktischer ingesteld. Na de huwelijksfelicities vervolgt hij met:

"J.W. Grooters is hier goed en wel aangekomen met zijn gezin, ze hebben ons veel nieuws verteld uit Ruurlo. Het is er veel veranderd sinds wij weg zijn er komen nu weer veel mensen hier. Bijna elken dag. Hier is ook werk genoeg en ook eten genoeg. Het gewas is uitmuntend, dat is nu 4 jaar zoo agter een. De handel en nijverheid is onverbeterlijk, in een woord, alles is beter als ooit tevoren".

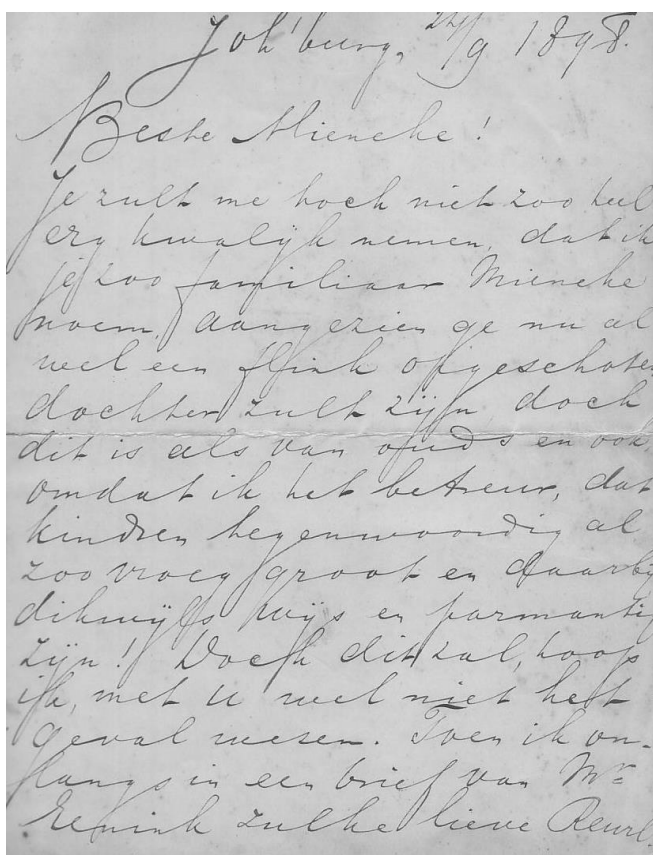
Van een andere emigrant, meester Van Leersum, is een brief uit 1899 uit Johannesburg, Transvaal, Zuid Afrika. Hij gaf nog les op de Kerst Zwart school en schrijft nu met weemoed aan zijn 'lieve vriendinnetjes' in Ruurlo. Hij heeft het goed in Transvaal, inwonend bij zijn zus-

ter, maar toch wordt hij geregeld geplaagd door heimwee naar Ruurlo. Hij hengelt naar meer briefwisseling met zijn oud-leerlingen. Wat hij mist zijn:

"de lekkere spekpannekoeken van Ruurlo en een muziekkoor". En: "O, wat een heerlijke tijd krijgt ge nu weer in de maand Mei. Ik benijd jullie waarlijk. Ik zie zoo in gedachten de schapen en koeien in de wei bij de Mene. O, als ik een vogel was".

Meester Van Leersum schrijft in een ander briefje uit 1898 aan Mienieke Meulenkamp (zie foto, knielend, wie was zij precies?) dat hij weliswaar 'weken reizen' van haar af zit maar zo graag nog wat met haar praat:

"Ja , Mienieke, lieve kindertjes zijn hier gelukkig ook, net als in Reurl", doch bloempjes en vogeltjes, ach, die mis ik zoo".

Joh'burg, 24/9 1898.
Beste Mienieke!
Je zult me hoek niet zoo heel
ery kwalijk nemen, dat ik
je zoo familiars Mienieke
noem, aangesien ge nu al
wel een flink opgeschoten
dochter zult zijn doch
dit is als van ouds en ook
omdat ik heb betreur, dat
kindren tegenwoordig al
zoo vroeg groot en daarby
dikwijls wijs en parrmantig
zijn! Doch dit zal, hoop
ik, niet te veel niet heft
geval meren. Toen ik on-
langs in een brief van M^{re}
Remink zult he lieve Reurl.

Brief schoolmeester Van Leersum,
september 1898

Mienieke Meulenkamp (L) en haar
nichtje Postel uit Lochem (R)

Mieneke Meulenkamp schrijft de meester in keurig meisjeshandschrift op lijntjes terug. Ze vertelt over haar belevenissen in Ruurlo: de gang naar de zondagschool en het vieren van Kerst. Ze vertelt trots over een door haar bijgewoonde exclusieve Kerstbijeenkomst met de dokter, hoofdonderwijzer en dominee, thuis bij de gewezen burgemeester van Ruurlo Hangest d'Yvoy (burgemeester van 1887-1895). Ze zegt:

“Zaterdag avond zijn we naar mijnheer en mevrouw d'Yvoy geweest. Daar was een prachtige kerstboom gemaakt. Wij hebben allen prachtige cadeaux gekregen. B. heeft een prachtige verfdooos met alles wat er bij hoort en een plak chocolade met generaal Piet Joubert erop gekregen en ik een mooie prachtige naaidooos met plus of pluche, hoe het dan ook heet, van binnen en een spiegeltje erin. Een fingerhoed, een schaatje, een haakpen, een rijgnaald en een priem en een boekje dikker dan van B en een plak chocolade met het portret van Paul Kruger er op en verder hebben we allen volop suikergoed en banket gehad. Het Kerstfeest is een heerlijk feest. In Transvaal zal er nu wel geen sprake van zijn om rustig dat feest te vieren. Schrijf nu s.v.p. maar eens spoedig terug en wilt u ons dan ook berichten of het waar is dat generaal Joubert gesneveld is.”

Generaal Joubert was samen met Paul Kruger een belangrijk politiek figuur van de Boeren in Zuid-Afrika, die zich eind 19^e eeuw verzetten tegen de Britse overheersing. In 1899 barstte de Tweede Boerenoorlog los. Dat de oorlog van Nederlandse nazaten zelfs in Ruurlo leefde, blijkt uit het feit dat het snoepgoed voorzien was van de koppen van de hoofdrolspelers. Joubert stierf op 28 maart 1900 aan buikvliesontsteking. De brief van Mieneke is niet gedateerd, maar haar aanname zou dus kunnen kloppen.

Toevoeging en correctie van de redactie

In het vorige artikel over tante Pietje is een verkeerde naam onder dit fotootje gekomen.

Het was niet juffrouw Peters maar juffrouw Jantje Vermeulen. Zij begon als hulp in de huishouding en werd later hoofd van de keuken. Zij trouwde met dhr. Jansen spoorwegwachter en wonende aan de overweg aan de Vordenseweg. Hun dochters die daar geboren zijn maakten mij hierop attent. Mw. Peters was huisbewaarder van het kasteel.

Tante Pietje verdiende 75,00 gulden per jaar en daar wist ze nog van te sparen ook en eens per drie maanden mocht ze naar huis. Een van de dames die tante Pietje later in de winkel heeft geholpen liet mij dit aparte sigaren doosje zien. Er staat op “Reurle’s Veste”. Op de banderol staat (toen al!) “brengt de gezondheid ernstige schade toe. Roken schaadt de gezondheid van uw medemens”. En op de zijkant staat tevens ingebrand “ Roken veroorzaakt hart en vaatziekten art.”

Station Ruurlo doel van bombardementen

Toen de geallieerden reeds op Duits grondgebied vochten lieten zij Nederland boven de grote rivieren links liggen en beperkten zij zich tot het bombarderen van strategische doelen. In bezet Nederland waren dat hoofdzakelijk spoorwegen en hoofdverbindingswegen. Ook de spoorlijn in Ruurlo was zo'n strategisch doel en werd dan ook meerdere malen gebombardeerd, waar zeventig jaar later nog rekening mee gehouden moet worden.

Bart van de Camp MA, Historicus

Naar aanleiding van werkzaamheden aan het station te Ruurlo is door een explosieven opsporingsbedrijf onderzoek gedaan naar de mogelijkheid dat er op deze locatie nog gevaarlijke explosieven aanwezig zijn. Om een duidelijk beeld van de risico's te krijgen worden voor een dergelijk onderzoek verschillende bronnen bekeken. De meest in het oog springende van deze bronnen zijn zonder twijfel de luchtfoto's die de Engelse en Amerikaanse legers tijdens en nog enige tijd na de oorlog van Nederland hebben gemaakt. Deze foto's verschaften de Geallieerden waardevolle informatie over uiteenlopende zaken zoals de locaties van troepen, vliegvelden, duikboothangars, commandoposten, reparatieplaatsen, fabrieken en later in de oorlog de lanceerplaatsen van het Duitse 'Vergeltungswaffe', beter bekend als de V-1 en V-2. Veel van de miljoenen luchtfoto's die van Nederland zijn gemaakt, zijn na de oorlog vernietigd. Een deel van de foto's die aan de verbrandingsovens zijn ontsnapt, worden op twee plaatsen in Nederland bewaard: het Kadaster in Zwolle en de afdeling Special Collections van de Wageningen University. Bij de hedendaagse opsporing van explosieven worden de inmiddels bijna 70 jaar oude foto's gebruikt om plaatsen aan

te wijzen waar gedurende de oorlog bommen en andere explosieven neergekomen of gedumpt zijn. Daarnaast zijn op de foto's de vernietigende gevolgen van de oorlog vaak duidelijk zichtbaar. Dit geldt niet in de laatste plaats voor Ruurlo, dat mede door de aanwezigheid van een treinstation meermaals het doelwit van bombardementen is geweest.

Tactische doelen

Gaande weg tussen 1940 en 1944 ontwikkelde de strijd in de lucht zich steeds meer in het voordeel van de geallieerden. Geallieerde vliegtuigen vlogen vanuit Groot-Brittannië naar bezette gebieden en Duitsland om daar tactische doelen zoals fabrieken, stations, energiecentrales, enzovoort aan te vallen. Gedurende de oorlog ging er haast geen dag voorbij dat vliegtuigen bij deze acties niet meer op hun basis terugkeerden. Op 19 september 1940 eindigde de missie van twee Engelse Armstrong Whitworth Whitley Mark V bommenwerpers bij Mariënveld. Aan Duitse zijde was op 10 oktober van datzelfde jaar een verlies te melden toen een Dornier Do 17 Z (lichte bommenwerper) nabij Ruurlo verongelukte. Sommige bronnen spreken over nog een neergestort Brits Vliegtuig, maar een bevestiging

van deze crash heeft tot op heden nog niet plaats gevonden.

Met het eerste oorlogsjaar achter de rug keert de relatieve rust voor enige tijd terug in Ruurlo. Over geheel 1942 en een groot deel van het daaropvolgende jaar zijn er geen gegevens bekend van het neerstorten van vliegtuigen of van bombardementen in en nabij Ruurlo. Naarmate de oorlog echter voortduurt en de Geallieerden de Duitsers in het defensief dringen, raakt Nederland steeds meer bij gevechtshandelingen betrokken. Het aantal aanvallen op Duitse doelen in Duitsland en de bezette gebieden neemt toe. Ten einde de Duitse oorlogsmachine tot stilstand te brengen richten de Geallieerden zich ondermeer op infrastructuur zoals wegen, bruggen, spoorwegen en stations. Hierdoor wordt het voor de bezetter steeds moeilijker om oorlogsmaterieel naar het front te verplaatsen.

Op 19 november 1943 is het station van Ruurlo het doelwit van een luchtaanval. Omstreeks kwart voor één in de middag worden Boerderij *De Meiman*, de Groenloseweg en Huize Ruurlo door bommen getroffen. Ruim een week later, op 27 november, maakt de commandant van de plaatselijke luchtbeschermingsdienst een proces-verbaal op van de gebeurtenissen van de bewuste negentiende november. Volgens deze rapportage kwamen er bommen neer in de buurtschappen de Huikerd, Nieuwhuishoek, de Bruil, Winkelhoek, de Haar, Veldhoek en aan de Rijksweg nabij Huize Ruurlo.

De resultaten van het bombardement werden uitvoerig beschreven in het proces-verbaal: er ontploften in totaal 169 brandbommen en nog eens dertien bommen weigerden dienst. Eén daarvan kwam terecht in de berm van de Rijksweg nabij Huize Ruurlo. Deze zogenaamde 'blindganger' zorgde ervoor dat het verkeer omgeleid moest worden en dat het vee in een nabijgelegen schuur ergens anders ondergebracht werd. Om er zorg voor te dragen dat er geen persoonlijke

ongelukken met de blindganger zouden voorvallen, werden dag en nacht twee posten bij het projectiel gestationeerd.

Naast de brisantbommen kwamen er ongeveer 190 stuks fosforbommen naar beneden. Deze veroorzaakten op diverse plaatsen brand, voornamelijk in de omliggende bossen. Van deze explosieven gingen er enkele niet af. In het proces-verbaal wordt gemeld dat ongeveer vijftien fosforbommen niet tot ontbranding kwamen. De blindgangers werden met zand afgedekt en met een rode vlag gemarkeerd zodat zij gemakkelijk weer op te sporen waren.

Het bombardement, waarvoor overigens geen waarschuwing had geklonken omdat de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst niet over een sirene beschikte, kostte het leven aan enkele paarden en kippen. Daarnaast kwam op de boerderij van G.J. Waarlo een varken om het leven bij een brand in de koestal. Het overige vee stond waarschijnlijk in de wei; in het proces-verbaal wordt gemeld dat bewoners en vee bij de burens werden ondergebracht.

In 1944 zijn de gevolgen van de toegenomen Geallieerde luchtafweergediensten in Ruurlo goed te merken. In de wijde omgeving van Ruurlo kwamen verschillende vliegtuigen neer. De Geallieerde luchtmacht drong steeds dieper Duitsland binnen om daar zijn bommen af te werpen. Hoewel de Duitsers de slag om de luchtheerschappij hadden verloren, wisten zij nog steeds veel slachtoffers te maken onder de Geallieerde toestellen. Op 6 maart 1944 stort vroeg in de middag een Amerikaanse B-17 bommenwerper ten zuiden van Ruurlo neer nabij de Strengendijk en de Tolhutterweg. Iets meer dan een maand later, op 29 april rond half twee in de middag, komt er wederom een B-17 nabij Ruurlo naar beneden, ditmaal aan 't Veller. Mogelijk kwamen er in september 1944 nog twee vliegtuigen in de omgeving van Ruurlo neer, maar beide voorvallen zijn tot op heden nog niet op basis van meerdere bronnen te bevestigen.

In de periode tussen 2 en 19 november 1944 worden er bommen afgeworpen op de omgeving van het station, zo blijkt uit luchtfoto's uit die periode. Op de luchtopnamen zijn duidelijk de gevolgen van de bominslagen te zien. De reden voor het bombardement is op het moment van schrijven niet achterhaald. Enkele mogelijkheden doen zich voor: op 6 november 1944 wordt melding gemaakt van een aanval op Vorden waarbij acht inslagen worden waargenomen. Het is mogelijk dat de piloot Ruurlo voor Vorden heeft aangezien. Een tweede mogelijkheid is dat een gehavend vliegtuig bij een noodafworp zijn bommen bij Ruurlo liet neerkomen. Ook in het laatste jaar van de oorlog blijft Ruurlo niet verschoond van oorlogsgeweld. Aan het begin van het jaar verongelukt een Duitse Focke Wulf Fw-190 bij de Batsdijk. Dit incident vond plaats op 14 januari. Ruim een week eerder, op 5 ja-

nuari, werd de omgeving van het station door een bombardement getroffen. Er was bij deze aanval één dode te betreuren. Op 24 of 25 februari werd het station wederom aangevallen. De meeste inwoners aan de Spoorstraat besluiten na dit laatste bombardement hun woningen te verlaten. Ook dit bombardement liet sporen na die op luchtfoto's uit die periode zijn waar te nemen.

Op 31 maart 1945 worden de eerste geallieerde verkenner in Ruurlo gesignaleerd. Een dag later, op 1 april, wordt Ruurlo bevrijd. Bij de bevrijding vinden kortstondig gevechten tussen Geallieerde en Duitse troepen plaats, onder meer bij Huize Ruurlo. Na bijna vijf jaar komt er daarmee een einde aan de directe gevechtsdreiging van de Tweede Wereldoorlog.

Details van luchtopnamen van Ruurlo, gedateerd 2 november 1944 (links) en 19 november 1944 (rechts). Op de afbeelding zijn de inslagkraters van bommen omkaderd.

Toevoeging van de redactie

Dit laatste bombardement op het station maakte o.a. Jan Sprukkelhorst (Jan van de Slange) mee. Hierbij zijn verhaal; hij werkte er samen met zo'n twintig man,

ook veel Ruurloërs, verplicht voor de Todt (O.T., dit was een semi-militaire overheidsinstelling opgericht in 1933 voor de bouw van strategische (snel)wegen en militaire installaties. De bevelvoerders

droegen een bruine armband met daarop Arbeitet für O.T. dit waren kerels in gele pakken en grote schreeuwers). 's Morgens moest je op tijd aanwezig zijn, in de rij gaan staan en je Ausweis afgeven, die werden naar café Ras (Julianaplein) gebracht (daar zat de afd. administratie van de Todt) en werden daar afgestempeld en kreeg je het na werktijd weer terug. Hij had er al wel zo'n maand gewerkt en had het er niet slecht, als je maar bezig was. Maar hard werken deden ze natuurlijk niet voor de vijand maar door hun grote aantal werd er natuurlijk in totaliteit wel het een en ander gedaan. Zij moesten o.a. spoorwagons lossen met oorlogsmateriaal zoals stenen, zand en verschillende soorten bewerkt hout. Het materiaal moest dan netjes opgestapeld worden en werd dan later door aangestelde boeren met paard

en wagen vervoerd daar waar de bezetter het dacht nodig te hebben. De werkzaamheden bestonden ook uit, met de eigen bats schiet putjes graven. Mijn oom die ook bij deze groep was ingedeeld was nog geen tien minuten terug van zijn bats slijpen bij smederij Teger (dit was meestal niet zo nodig maar deden wij om niet te veel werk voor de Duitser te hoeven doen) toen het bombardement kwam. We hoorden de vliegtuigen aankomen en zagen "de sigaren" al vallen. We stoven in paniek alle kanten op om dekking te zoeken. Velen kropen onder een wagon, ik liet mij vallen in een vore op het naast gelegen bouwland met mijn hoofd zo dicht mogelijk tegen de hoge rand. Met ons liep het gelukkig goed af maar smederij Teger lag plat. Hoe groot de verdere schade was weet ik niet meer.

“Jonker Bobby”

Deel 1

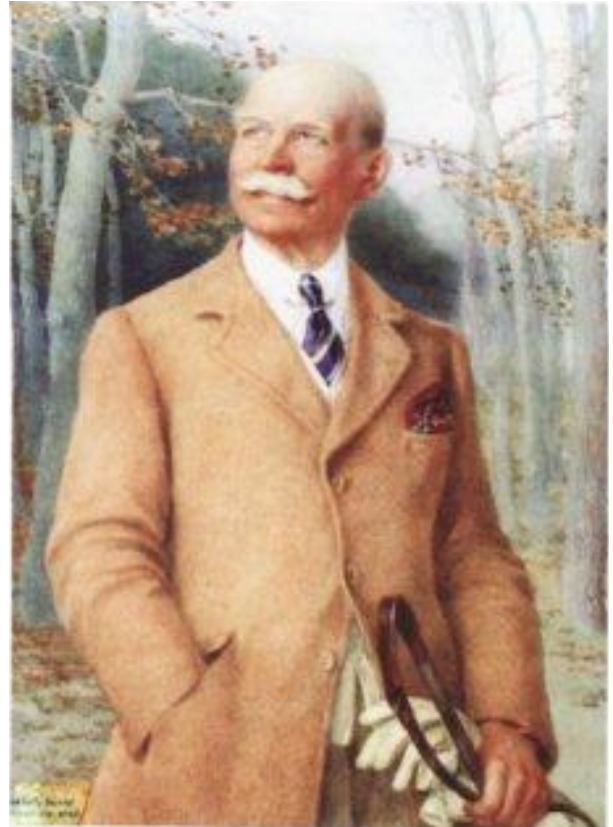
Hebben we in de vorige uitgave van “Onder d'n Kroezeboom” aandacht besteed aan de jachtopziener Wijnand Beukema en de trant waarin briefwisselingen plaatsvonden met zijn “superieur” Baron van Heeckeren, willen we thans enige aandacht vestigen op deze superieur, in de volksmond en door vrienden steevast Jonker Bobby genoemd. December is de maand waarin in 1999 Jonker Bobby op 92 jarige leeftijd overleed. Hoewel oud-redactielid Wim Bluemers reeds in 2001 onder “Een Heer van Stand...” ook hieraan aandacht besteedde en daarin ook zijn persoonlijke ervaringen vertelde, willen wij niet nalaten dit portret verder te completeren. Dit kan echter niet zonder ook enige aandacht aan zijn vader, baron Alexander, te schenken, een man waarvan Jonker Bobby duidelijk eigenschappen had meegekregen. Wij zijn ons bewust dat een tweetal afleveringen in onze kwartaaluitgave onvoldoende recht doet aan de bijzondere mens die Jonker Bobby was, maar misschien voelt iemand ooit de aandrang een biografie over deze “rentmeester en leermeester” te publiceren.

Reniera Christina barones van Heeckeren van Kell geboren gravin van Aldenburg Bentinck. Tekening met pastelkrijt door E. Sorrell. Gedateerd: 1938-1942. Collectie jonkheer drs. E.R. van der Wijck, Wassenaar.

Mr. Alexander, baron van Heeckeren van Kell; jurist, burgemeester, rentmeester en idealist.

Baron Hendrik Robert van Heeckeren van Kell werd als jongste van de zes kinderen van mr. Alexander baron van Heeckeren van Kell en Renira Christina baronesse van Heeckeren van Kell, geboren gravin van Aldenburg Bentinck, op 9 december 1907 op Huis Wielbergen te Angerlo geboren. Zijn vader, baron Alexander die van 1903 tot 1910 burgemeester van Angerlo was, is toen op dit landgoed gaan wonen. In 1910 volgde zijn benoeming tot burgemeester van Ede. In het boek "Landgoed Rhederoord" door drs. Wilma Nijenhuis-ten Arve, wordt hij getypeerd als: jurist, burgemeester, rentmeester en idealist. Zo richtte hij in 1916, toen hij om gezondheidsredenen gestopt was met het

Mr. Alexander baron van Heeckeren van Kell. Tekening met pastelkrijt door E. Sorrell. Gedateerd: 1938-1942. Collectie jonkheer drs. E.R. van der Wijck, Wassenaar.

burgemeesterschap, samen met anderen de Bijzondere Vrijwillige Landstorm op, die voor transport zorgde bij oorlog of mobilisatie. In 1914 erfde hij van baron Willem, zijn vader een dertigtal pachtboerderijen en behuizingen voornamelijk op het landgoed de Veldhoek, maar ook in het Ruurlosebroek.

Dit blijkt uit een memorandum van de zus van Jonker Bobby, Renira, over haar vader: Een verafgelegen pachter, die zijn pachtheer niet vaak gezien had, keek hem bij een bezoek vragend aan "Ken je mij dan niet "vroeg hij. "Ja", zei de boer, "t is den olden Alexander".

Na de dood van mijn Grootvader in 1914, had mijn vader een 30-tal pachtboerderijen geërfd met aangrenzende stukken natuurschoon en ook braakliggend land, gelegen in de gemeente Ruurlo, waar het

familiegoed sinds de 10e eeuw gevestigd was geweest.

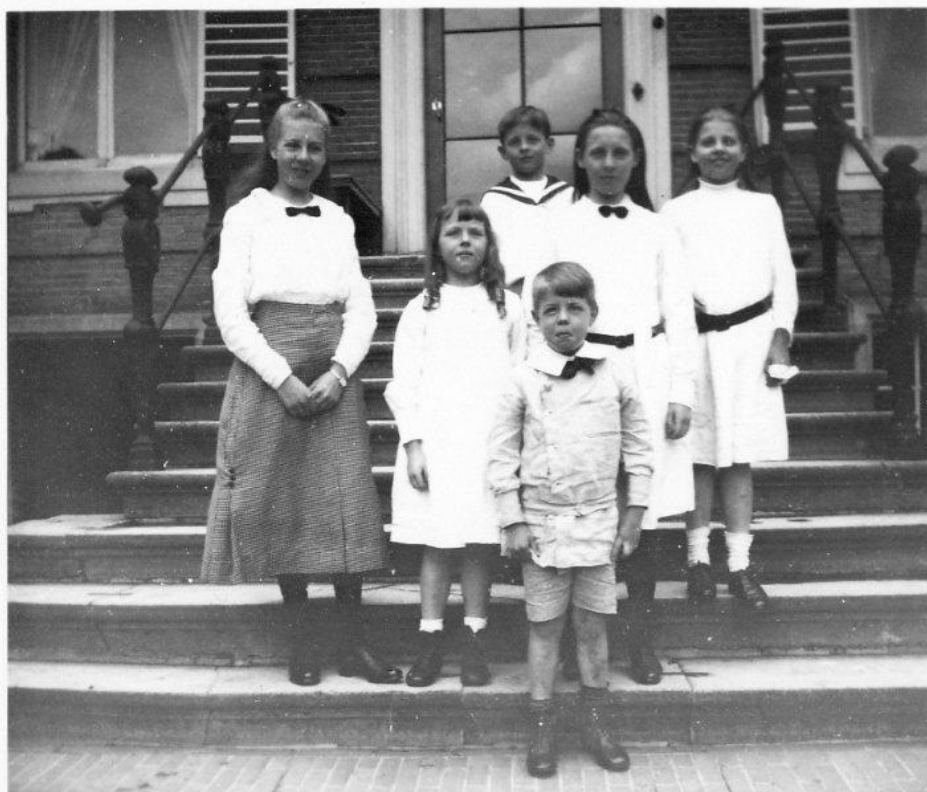
Baron Alexander had een zeer goede verhouding met zijn pachters. "Het belangrijkste is niet wat wij eruit halen, maar wat wij erin brengen" was een gezegde van hem. Dit vond later navolging bij zijn zoon 'Jonker Bobby' die het landgoed "de Veldhoek" na de dood van zijn vader in 1945 erfde.

In 1919 kwam Huis Rhederoord en een gedeelte van het landgoed in handen van baron Alexander en verhuisde het gezin hier naar toe. Vanaf 1923 stond baron Alexander in nauw contact met dr. Buchman, grondlegger van de Morele Herbewapening. In 1945 zette hij de poorten van Rhederoord wijd open voor evacuees. Als geen ander vatte hij het begrip "rentmeesterschap" op. De Nederlandse regering had hem namelijk als 70-jarige gevraagd om de eventuele evacuatie in oorlogstijd op zich te nemen. Zo richtte hij hotels in en vorderde eigen huizen voor het onderbrengen van zieken huizen, bejaarden- en kindertehuizen. Het waren

ongetwijfeld deze omstandigheden en opvattingen waardoor Jonker Bobby in zijn jeugd werd beïnvloed op Rhederoord en welke zeker mede zijn opvattingen hebben bepaald.

Zoals gezegd ontwikkelde Robert van Heeckeren zich vooral in de jaren op Rhederoord. Daar ontmoette hij in het jaar 1924 als zestienjarige jongen dr. Frank Buchman, de reeds genoemde inspirator van zijn vader en stichter van de Morele Herbewapening.

Op een danspartij met baronnen, graven en prinsessen sprak hij uitvoerig met hem. "Hoe kan ik het best een zinvolle invulling aan mijn leven geven?" vroeg hij hem.. "By helping other people" was het antwoord van dr. Buchman. Een uitspraak die hem altijd bij is gebleven en de jonge Robert beseftte toen nog niet welke gevolgen de ontmoeting voor zijn verdere leven zou hebben. Hij bleef aardigheid houden in de jacht, blonk uit in de military, deed aan bergbeklimmen in de Alpen en studeerde en passant rechten in Utrecht, een studie die nooit voltooid werd.

De jonge Hendrik Robert op de voorgrond met zijn broer en zussen.

Rekrutering

Rechts op de foto Robert van Heeckeren

Tot hij een oproep kreeg voor de militaire dienst. Daar heeft hij zijn sociale bekering ondergaan. Het was in de jaren dertig, de tijd van de grote malaise en economische crisis. Toen ontdekte hij de armoede.

Veel van zijn rekruten, Robert was officier, kwamen uit Rotterdam en vertelden hem over de ellende, de werkeloosheid.

De baron maakte terstond een eind aan zijn zesjarig verblijf in het leger en bezocht opnieuw dr. Buchman, met als doel met alle mogelijke middelen te proberen een naderende ramp (de tweede wereldoorlog) af te wenden. Hijzelf zegt daarover: "Het was in mei 1939. Ik was bij de bijeenkomst van de Hollywood Bowl, waar de oorlog werd afgewezen. De conferentie was gaande toen Hitler Polen binnentrok. De toestand was zeer kritiek. Na lang aarzelen ben ik naar Nederland teruggegaan. Ik werd gemobiliseerd en heb gevochten bij de Grebbelinie. Tijdens de oorlog waren de omstandigheden erg moeilijk. Het ondergrondse verzet lag me niet zo. Met vrienden heb ik me bezig gehouden met voorbereidingen wat na de oorlog moest gebeuren".

Blokhut

Vlak na de oorlog verhuisde de edelman. Hij erfde van zijn vader Baron Alexander, die in 1945 was overleden, het landgoed de Veldhoek vlak bij Ruurlo, ruim tweehonderd hectare groot. Hij betrok er een stevige blokhut en zegt daarover: "Ach ja, mijn zussen hadden er niet veel belangstelling voor, dus heb ik het gekregen. Er stond geen huis op het landgoed, maar er waren wel wat blokhutten. Daar kon ik prima in wonen".

De blokhut

In die tijd heeft hij veel gewerkt met bosarbeiders en vooral de fysiologische kant van de bosarbeid uitputtend bestudeerd. Daarbij heeft hij belangeloos pionierswerk verricht met het opgang brengen van de arbeidsrationalisatie, het verbeteren van de sociale omstandigheden en het op een hoger plan brengen van de bosbouwer als mens en mede daardoor een zeer sterke verbetering van de arbeidsproductiviteit. Vooral ook Staatsbosbeheer profiteerde van zijn inspanningen.

Lou Banda.

Bronnen: Archief Old Reurle
Archief mw. D. Lebbink
Boek "Het Landgoed Rhederoord"
door drs. Wilma Nijenhuis-ten Arve.

Historische Vereniging Old Reurle:

Opgericht 15 februari 1984

Voorzitter:	Dhr. D.Chr. Weenk, Kerkplein 10, 7261 AZ Ruurlo T: 0573-453774 E: decewe@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Bankrekening:	Rabo Achterhoek-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. J.W. Scholten, Haarskamp 64, 7261 ZD Ruurlo T: 0573-254931 E: janwillem.scholten@concepts.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Cultuur-historie Berlelland:	Dhr. J.W. Scholten
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Dhr. A.E. Banda, Dekkersweg 2, 7261 MC Ruurlo T: 0573-452212 E: lou_banda@wanadoo.nl Mw. W. Braakhekke, Hengelseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: w.braakhekke@gawab.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo T: 0573-453435 E: gj.glijnis@concepts.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl
Contributie per seizoen:	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 6,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X